

יום שבת כ"ג בטבת תשס"ד, 17 בינואר 2004 שעות ישראל: 28:21 (GMT+2)

הארץ Online

עדכון אחרון - 15/01/04 14:54

רהיטים מהרצל

מאת [דוד רפ](#)

לא, אין מדובר בחנויות הרבות שברחוב התל-אביבי, אלא בדבר האמיתי: אחרי שנים של הזנחה, עומד להיפתח מוזיאון הרצל - ובו חפציו של החוזה, ששוחזרו בדקדקנות בידי רסטורטור-עץ

השולחן הנמוך עשוי עץ אורן. צבעו שחור מבהיק ובמרכזו מגירה קטנה. רהיט פשוט. אלא שבלוחית מתכת קטנה, שקובעה באחת מפינותיו, חרוט: "יעל השלחן הזה כתב תיאודור הרצל את ספרו 'דער יודענשטאאט' (מדינת היהודים).

אם התהפך הרצל בקברו, בשל גורל חפציו ומורשתו, הרי הדבר התרחש לא רחוק משולחנו הישן. השולחן ושאר רהיטי משפחתו הועלו לארץ שנים לפני שהובאה לירושלים גופתו, בקיץ 1949. - החפצים שוכנו במוזיאון הרצל, לצד מסמכים היסטוריים, בהר הקרוי על שמו בירושלים. עם השנים התרפט השולחן, איבד מהברק שלו ונשבר.

מוזיאון הרצל היה חרפה לזכרו של האיש, אומר שי חרמש, גובר ההסתדרות הציונית העולמית.

גוף זה - שהרצל הקים ב-1897 - בנה את המוזיאון בשנות השישים והזניח אותו מאז. הוא צודק. 13 מיליון שקלים וחצי הוא תקציב ההסתדרות הציונית לשנה, המוזרם מהסוכנות היהודית ומתקרן הקיימת לישראל.

אלמלא הרצל, לא היו שלושת הגופים הללו יכולים לשנע כך כספים מהאחד למשנהו - להאדרת פועלו כמובן. למולם זנח את רעיונותיו המוקדמים, בדבר התבוללות ממוסדת, והתיישב לשולחנו הפשוט להעלות את חוזהו על הכתב.

על אף חובם לאיש, מעונו המשוחזר של הרצל הלך ונשכח, עד שלפני שבע שנים נסגר.

חרמש לא הסתפק בלקיחת האשמה.

לפני שנה וחצי נכנס לתפקידו כגזבר, ונראה שבקדנציה שלו ושל סלי מרידור, יו"ר הארגון, ימומשו סוף-סוף ההבטחות לפתיחת המוזיאון. גם אלה אינן חדשות. הן חושמעו מפעם לפעם, לרגל מאורע ציוני זה או אחר. לפי המתוכנן, ייפתח המוזיאון מחדש במלאת מאה שנים למותו של הרצל, בן 44, מהתקף לב. ייבטי בתמוז נעלה להר ונגזור שם את סרט הקדשת המוזיאון, אומר חרמש בהתלהבות.

הרצל ואמו במשרדו בווינה, ב-1903, על רקע הרהיטים שהגיעו לבסוף לישראל. מאחוריו ארון המכתבים. משמאל למעלה: ארון המכתבים המשוחזר

בימים אלה אכן מוקם מבנה חדש למוזיאון, על חורבות הישן. אט-אט מקובצים אליו בחזרה כמה עשרות פריטי הריהוט שהיו שייכים להרצל והועברו בשנה האחרונה לרסטורציה ולשימור באחריות מוזיאון ישראל. העלת הכוללת של הרסטורציה: כמאה אלף דולר.

רסטורטור-העץ ירמי זטלנד מרגיש מחויבות

עמוקה לקליינט שלו. הוא אינו מתכוון למוזיאון ישראל, שהפקיד בידיו את העבודה. השבוע החזיר את הרהיטים לירושלים, משוקמים להפליא, לאחר שהקדיש להם תשעה חודשים. במקביל לעבודה קרא ביוגרפיה של הרצל, מאת ארנסט פאואל. "הוא הקליינט האמיתי בעבודת הזאת", הוא אומר. "ניסיתי ללמוד עליו כמה שיכולתי".

בין דפי הספר מצא גם תמונה של הרצל. קורא רגיל לא היה מתעכב על הפרטים "השוליים" בתמונה הזאת. זטלנד גילה שם שני ארונות ספרים, שולחן מהמאה ה-19 ומתקן עץ למסמכים. הארונות ומתקן המסמכים עברו השבוע ליטוש אחרון בסטודיו של במושב בצרה.

אלא שהקליינט הרצל בודאי היה מציג דרישות שונות בנוגע לשחזור. כך, למשל, זטלנד קיבל הוראה "לשחזר" את ארונות הספרים כפי שהיו בשנות ההזנחה דווקא, וכך הם ניצבים גם היום, ירוקים להפליא, אף שזטלנד משוכנע שבחדר העבודה של הרצל צבעם היה חום. במשך השנים התעללו רסטורטורים-חובבים ברהיטיו של הרצל. היה מי שצבע את הארונות בירוק והיו מי שדפקו עשרות מסמרים בשאר רהיטי העץ היפים.

זטלנד ריפא אותם. על שני ארונות קלאסיים, שניצבו פעם זה לצד זה, עבד חודשים ארוכים. אלה ארונות מברלין שיוצרו במאה ה-19 בהזמנה מיוחדת. הפתק שבו מצוין שם פירמת הנגרים והיעד עדיין מודבק מאחורי אחד מהם. זטלנד זיחה לפחות ארבעה סוגי עץ שונים שהרכיבו את הארונות: המבנה המרכזי עשוי אורן, בחלקים החיצוניים משולב אגוז. גם הארונות עשוי אלון והרגליים הוכנו מבוק. במגירות, שהוכנו מעץ אלון מלא, שולבו ידיות פלזו עם פיתוחים.

זטלנד תיקן פינות שבורות, מילא חורים וסדקים, ניקה ושיחזר את פיתוחי העץ העדינים, פירק חלקים שהורכבו במסמרים וכיסה את הרהיטים בפוליטורה עדינה.

נמצא שם גם מתקן עץ מייפל, פשוט ושובה לב: 26 תאים למסמכים, שמעל כל אחד מהם אות באלף-בית לעזי.

בסטודיו ניצבו בתחילת השבוע גם מתקן לטלפון - מכשיר שהומצא רק כמה שנים לפני בניית הרהיט, ברבע האחרון של המאה ה-19; וכיסא עשוי עץ אלון, בעל ריפוד עור, שהותקן בווינה.

חפציו של הרצל אולי טעונים מבחינה היסטורית, אך הם מהסולידיים בסטודיו של זטלנד. ניצב שם ארון גדול, בסגנון דומה לרהיטי הרצל. הלוקחות, בעלי הארון, ביקשו לצפות חלק ממנו בריקועי זהב, שזטלנד ניח לתוך שכבה מוקשה אך גמישה של דבק ארנבות וגיסו, לפי מסורת בת מאות שנים.

באחד החדרים עומדת שידה יפהפייה, עשויה עץ אבוני שחור, שלתוכו הוחדרו רצועות פלזו עדינות. השידה מנצנצת בצבעי אדום-חום. זהו המרכיב השלישי בה: שריון צב מהמאה ה-18, או הוכן הרהיט. זטלנד התבקש לתקן גם חלקים זעירים שבהם נפגע שריון הצב. אלא שחומר כזה הוא, למרבה השמחה, מצרך בלתי מצוי בארץ. לשם כך פנה למורה שלו מפירנצה, החבר בגילדת הרסטורטורים המקומית. בפירנצה יש חנות המיועדת לחברי גילדה בלבד: אפשר למצוא בה אוצרות של ממש. משם הגיע השבוע משלוח ובו פיסת שריון צב.

זטלנד, בן 34, למד בארץ עבודה סוציאלית, אך עם סיום התואר החליט להתמחות בעיצוב רהיטים או בשימור. הוא יצא למסע באירופה וב-1998 עבר להתגורר בפירנצה, אצל משפחת רסטורטורים. "בימים למדתי ובערבים הייתי שוליה", הוא אומר.

כעבור שנה שב לארץ. הוא הצטרף לרסטורטור איגור ויסוצקי, שעבד אז על שולחן עבודה של הרצל. "ויסוצקי התגורר בגילת. כשפרצה האינתיפאדה החלו היריות", הוא אומר. "כסוף נמאס לו והוא שב לרוסיה, לאחר 12 שנים בארץ. בפטרוברג הוא קיבל תפקיד בכיר במחלקה לרסטורציה". זטלנד פתח עסק פרטי ברמות השבים. לאחר כמה חודשים עבר לבצרה. הסטודיו שלו ממוקם בלול לשעבר, סמוך לפרדס מניב. הוא מתגורר בתל אביב.

בכירי ההסתדרות הציונית לא ביקרו בסטודיו של זטלנד. השבוע קיבלו לידיהם את חפציו של הרצל, שעברו רסטורציה. "אנחנו עסוקים באיסוף כספים לפרויקט", אומר חרמש. "הוקצו לטובת העניין כ-600 אלף דולר מקופת ההסתדרות הציונית העולמית בשלוש השנים האחרונות, אך עדיין חסרים לנו מיליון דולר". עד לפתיחה

- "כל מה ששרד בחורבה שהיתה בהר הרצל יטופל יצחצח וימורק", אומר חרמש.

אגב, אפשר היה להסתפק באכסניה צנועה, כזאת שלא תבייש את זכרו של הרצל, אך לא בהכרח מבנה שיחייב השקעה של מיליוני שקלים. בהמתנה לאיסוף הכסף חלפו שנים, שבהן המקום היה סגור.

המממנים העיקריים הם ההסתדרות הציונית העולמית וקרן ירושלים. בקונגרס של 1898 פעל הרצל להקמת גוף כלכלי - "אוצר התיישבות היהודים". הגוף הזה ("הגרעין המייסד של בנק לאומי", אומר חרמש) הבטיח לתרום את חלקו לפרויקט.

וגם ראש העיר ירושלים הזדרז להודיע לפני כמה חודשים שהממשלה תירתם לפרויקט שיקום הר הרצל. הכוונה לממשלת אוסטריה. בינתיים לא נקלטו במשרדי ההסתדרות הציונית העולמית תרומות מממשלת אוסטריה. ממשרדו של דובר עיריית ירושלים נמסר כי "שגריר אוסטריה אכן הבטיח להעביר את הכסף, אך בפגישה שנערכה לאחר מכן בין סלי מרידור לראש העיר, אמר מרידור כי ההסתדרות הציונית תשפץ את המוזיאון בכוחות עצמה". בהתאם למסורת הציונית הישנה והטובה, מקווים שם כי "בשיתוף עם האוסטרים ייועד הכסף לצרכים אחרים בירושלים".

החסבר שניתן להעברת הבקשה לאוסטרים, היה שהרצל חי שנים רבות בווינה. ראוי לזכור: הרצל אולי חי כמה שנים בווינה, אבל שנים רבות יותר שהוא מת בירושלים.

כל הזכויות שמורות, "הארץ" © All rights reserved Haaretz